

2022–2030 M. UTENOS REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS Nr. LT029-01-01-01
„SOCIALINIŲ PASLAUGŲ INFRASTRUKTŪROS, BŪTINOS INSTITUCINĖS
GLOBOS PERTVARKOS ĮGYVENDINIMUI, MODERNIZAVIMAS IR PLĖTRA“
PAGRINDIMO APRAŠAS

2026-04-27 Nr. T-31

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

Regiono plėtros uždavinys	LT029-01-01 „ <i>Pagerinti sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų infrastruktūrą, išplėsti paslaugų spektrą, pagerinti jų kokybę ir prieinamumą</i> “
----------------------------------	--

II SKYRIUS
SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Įgyvendinant regioninę pažangos priemonę Nr. LT029-01-01-01 „Socialinių paslaugų infrastruktūros, būtinos institucinės globos pertvarkos įgyvendinimui, modernizavimas ir plėtra“ (toliau – Priemonė) bus siekiama sudaryti tinkamas sąlygas tolygiam, tvariam ir žmogaus teisėmis grįstam perėjimui nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų ir taip sumažinti 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros plano (toliau – Planas) 1 problemos „*Nepakankama socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir prieinamumas*“ giluminės priežasties „*Blogėjanti sveikatos ir socialinės infrastruktūros būklė, didėjantis paslaugų kokybės atotrūkis nuo didžiųjų regionų centrų*“ sukeliamas pasekmes.

Tikslinės grupės, kurioms skirta Priemonė – asmenys, turintys intelekto ir (ar) psichikos negalią.

Plano dalyje „Socialinė sritis ir atitinkamų socialinių paslaugų infrastruktūros pasiūlos – paklausos analizė“ nustatyta, kad intensyviai naudojama atitinkamų socialinių paslaugų infrastruktūra, nors ir parodo teikiamų socialinių paslaugų įvairovę bei apimtis, bet tuo pačiu dėl didesnio paslaugų gavėjų skaičiaus susiduria su iššūkiais siekiant užtikrinti kokybiškas paslaugas ir išvengti dar didesnio atotrūkio nuo didžiųjų miestų regionų. Taip pat minėtoje Plano dalyje, atsižvelgiant į atliktą regiono analizę, konstatuota, kad dalis instituciniuose globos namuose gyvenančių asmenų galėtų gyventi bendruomeniniuose ar savo namuose su priežiūra, tačiau tam trūksta reikiamos infrastruktūros. Taigi, Priemonės lygmeniu svarbu ne tik 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje (toliau – RPP)¹ ir Plane įvardintos Utenos regiono silpnybės (problemų priežastys), nurodančios, kad atokių regionų ir atskirų vietovių depopuliacija daro spaudimą viešųjų paslaugų efektyvumui ir kokybei bei taip nulemia socialinių ir / ar sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tarpregioninį atotrūkį, bet ypatingai svarbu ir tai, kad esama institucinė socialinių paslaugų infrastruktūra neleidžia užtikrinti Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencijoje (toliau – Konvencija) įtvirtinto siekiamo perėjimo nuo institucinės globos prie bendruomenėje teikiamų paslaugų.

Siekiant tinkamai įgyvendinti Konvencijoje įtvirtintas žmonių su negalia teises, parengtas Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Utenos regiono

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo“

žemėlapis² (toliau – Žemėlapis), kurio pagrindinis tikslas yra parengti žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos strategiją, kurios pagrindu regionuose bus įgyvendinami tolygūs, tvarūs ir žmogaus teisėmis grįsti perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų veiksmai / projektai.

Žemėlapio, ir atitinkamai Priemonės, rengimo metu, atsižvelgiant į Higienos instituto skelbiamus duomenis (toliau – HID), nustatyta, kad bendrai Utenos regione viso yra apie 1 296 darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys, iš jų – 890 asmenys (*Anykščių rajono savivaldybėje – 210, Ignalinos – 80, Molėtų – 93, Utenos – 269, Visagino – 121 ir Zarasų – 117*), kuriems priskirta diagnozė F20-F29 ir dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia, bei 406 asmenys (*Anykščių rajono savivaldybėje – 98, Ignalinos – 57, Molėtų – 60, Utenos – 81, Visagino – 25 ir Zarasų – 85*), kuriems priskirta diagnozė F70-F79 ir dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Įvertinta, kad vien tik Utenos regione veikia 4 socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija: Aknystos, Utenos, Visagino ir Zarasų socialinės globos namai (toliau – SGN). Remiantis Žemėlapio duomenimis šiuose socialinės globos namuose viso gyvena 543 darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys (*Aknystos SGN – 199, Utenos SGN – 116, Visagino SGN – 79 ir Zarasų SGN – 149*). Kaip matyti, daugiau nei 41 proc. pagal HID nustatytų tikslinės grupės asmenų, nepriklausomai nuo Konvencijoje įtvirtintų žmonių su negalia teisių, gyvena regione esančiuose SGN. Iš regiono savivaldybėse pagal HID nustatyto tikslinės grupės asmenų skaičiaus atėmus SGN gyvenančius tikslinės grupės asmenis, preliminariai skaičiuojama, kad viso regione yra ne mažiau nei 753 tikslinės grupės asmenų (*Anykščių rajono savivaldybėje – 109, Ignalinos – 137, Molėtų – 153, Utenos – 234, Visagino – 67 ir Zarasų – 53*).

Pagal regiono savivaldybių pateiktus duomenis atliktos socialinių paslaugų kataloge reglamentuotų paslaugų prieinamumo analizės (*analizuota kiek tam tikros paslaugos gavėjų tarpe yra tikslinės grupės asmenų*) metu įvertinta, kad viso regione atitinkamos socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugos teikiamos 394 paslaugos gavėjams (*vertinta ne unikalūs asmenys, o tikslinės grupės paslaugos gavėjams suteiktas paslaugų kiekis*). Nustatyta, kad socialinės globos paslaugos daugelyje regiono savivaldybių teikiamos didesne apimtimi, t. y. viso regione socialinės globos paslaugos suteiktos 235 paslaugos gavėjams (*Anykščių rajono savivaldybėje – 111, Ignalinos – 21, Molėtų – 26, Utenos – 11, Visagino – 30 ir atitinkamai Zarasų – 36*), kai tuo tarpu socialinės priežiūros paslaugos regione suteiktos 159 gavėjams (*Anykščių rajono savivaldybėje – 59, Ignalinos – 19, Molėtų – 45, Utenos – 5, Visagino – 12 ir atitinkamai Zarasų – 15*). Minėti duomenys, papildomai įvertinus pagal HID nustatytą preliminarų tikslinės grupės asmenų skaičių, leidžia daryti išvadą, kad intelekto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys menkai naudojami socialinėmis paslaugomis. Šią išvadą papildomai patvirtina regiono savivaldybių atlikta tikslinės grupės asmenų poreikių analizė³, kurios metu preliminariai įvertinta, kad Utenos regiono bendruomenėse šiuo metu gyvena mažiausiai 378 asmenys, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje ir kuriems reikalingos atitinkamos socialinės paslaugos. Nustatyta, kad dienos užimtumo paslaugų poreikis galėtų siekti apie 204 asmenis, apgyvendinimo paslaugų poreikis apie 174 asmenis ir mažiausiai 104 šeimoms yra reikalingos laikino atokvėpio paslaugos.

Atsižvelgiant į esamą aukščiau paminėtą regiono situaciją, Žemėlapyje pažymėta, kad laiku neišsprendus šių problemų ir laiku nesuteikus individualių paslaugų, ateityje šiai daliai tikslinės grupės asmenų atsiras ilgalaikės globos poreikis, todėl Utenos regione būtina plėsti ne tik alternatyvias ir prevencines institucinei globai paslaugas, tačiau ir skatinti jų informacinį prieinamumą, plėtoti atvejo vadybą, skatinti socialinio darbo plėtrą, kad būtų suteikta savalaikė pagalba ir ugdomas asmenų bei jų

² Skelbiamas <https://pertvarka.lt/wp-content/uploads/2021/11/Utenos-regiono-zemelapis.pdf>

³ Žemėlapyje pažymėta, kad atliktos analizės duomenis reikia vertinti kaip bendrąją statistiką, todėl, kad rezultatai atskleidžia tik paslaugų teikimo, nukreipto į apgyvendinimą, užimtumą ir artimųjų poilsį, kryptis. Individualių poreikių užtikrinimui būtinas kiekvieno individualaus asmens (šėimos) paslaugų poreikio vertinimas ir individualaus pagalbos plano sudarymas

artimųjų savarankiškas gyvenimas bei didinama įtrauktis į bendruomenę. Tačiau siekiant šio tikslo pirmiausia būtina užtikrinti atitinkamos infrastruktūros modernizavimą ir plėtrą, kadangi esamos infrastruktūros apimtys, įvertinus tai, kad Utenos regionas nedalyvavo I-ame žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos etape, neleidžia to užtikrinti.

Siekiant sudaryti tinkamas sąlygas įgyvendinanti tolygų, tvarų ir žmogaus teisėmis grįstą perėjimą nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų, atliepianį į Žemėlapyje nustatytus reikalavimus paslaugų plėtrai ir infrastruktūros apimtims, kiekvienoje regiono savivaldybėje numatoma plėtoti su tikslinės grupės apgyvendinimu susijusias socialines paslaugas įsigyjant / įrengiant apsaugotus būstus ir grupinio gyvenimo namus bei sudaryti tinkamas sąlygas tikslinės grupės asmenių užimtumui įsteigiant planuojamus dienos užimtumo centrus ir / ar socialines dirbtuves.

Priemonės rengimo metu detalai įvertinus regiono savivaldybėse parduodamo nekilnojamo turto rinkoje situaciją, savivaldybių turimus apgyvendinimo ir užimtumo paskirčiai galimus pritaikyti pastatus ar jų dalis, galimus žemės sklypus naujų pastatų statybai, išnagrinėti ir nustatyti savivaldybių planuojami veiksmai / projektai, kurie leistų pilna apimtimi įgyvendinti Žemėlapyje numatytas perėjimo nuo institucinės globos infrastruktūros apimtis:

Apsaugotas būstas. Veikloms / projektams įgyvendinti, kuriais būtų siekiama užtikrinti apsaugoto būsto plėtrą, visose regiono savivaldybėse, išskyrus Ignalinos rajono savivaldybę, numatomas būstų pirkimas rinkoje ir jų pritaikymas apsaugoto būsto paslaugoms teikti. Būsto įsigijimą rinkoje lemia Žemėlapyje numatytas šių objektų skaičius kiekvienoje savivaldybėje (*nuo 1 iki 5*) bei numatomas šių apsaugotų būstų plotas (*bus apgyvendinama iki 4 asmenų*), taip pat įvertinus, kad visos regiono savivaldybės, išskyrus Ignalinos rajono savivaldybę, neturi tokio dydžio galimų apgyvendinimo veiklai pritaikyti pastatų / patalpų, ar šiai paskirčiai skirtų žemės sklypų, kuriuose būtų vykdoma naujų pastatų statyba. Ignalinos rajono savivaldybė Žemėlapyje yra numaciusi įsigyti / pritaikyti vieną apsaugotą būstą, kuriame apgyvendinimo paslaugas galėtų gauti 4 asmenys, tačiau tokio dydžio būsto (*4 kambarių*) pasiūlos Ignalinos mieste nėra (*nepakankamą būsto pasiūlą patvirtina Ignalinos rajono savivaldybės vykdytas projektas, pagal 2014–2020 m. laikotarpio priemonę 08.1.2-CPVA-R-408 „Socialinio būsto fondo plėtra“, kurio įgyvendinimo metu (per 5 metus) nepavyko įsigyti nei vieno planuoto 4 kambarių būsto*), todėl planuojama įrengti apsaugotą būstą Ignalinos mieste esančio daugiabučio pastato dalyje, kuri priklauso Ignalinos rajono savivaldybei. Apsaugotų būstų plėtros būdą nulemia ir tai, kad siekiama apsaugotus būstus įsigyti / pritaikyti savivaldybių centruose (*miestuose*), kuriuose sukoncentruota didžioji dalis būtinų sveikatos, švietimo, socialinių ir kitų viešųjų paslaugų (*vertinamas būtinų viešųjų paslaugų prieinamumas*). Detalai įvertinta ir tai, kad nors dalis regiono savivaldybių įgyvendindamos 2014–2020 m. laikotarpio priemonės 08.1.2-CPVA-R-408 lėšomis finansuojamus projektus susidūrė su sunkumais įsigyjant būstus rinkoje, tačiau pastebimi rinkos situacijos pokyčiai, pvz. Molėtų mieste prasidėjo 4 daugiabučių namų statyba, tad didėjant nekilnojamojo turto pasiūlai tikimasi, kad savivaldybės turės galimybę nupirkti planuojamus būstus rinkoje. Veiklų / projektų įgyvendinimo metu numatoma visus įsigytus būstus pritaikyti tikslinės grupės poreikiams bei įsigyti reikiamus baldus, įrangą ir kitą būtiną inventorių.

Planuojama Žemėlapi atitinkančia apimtimi įgyvendinus kiekvienos regiono savivaldybės numatomas veiklas / projektus, skirtus apsaugoto būsto plėtrai, viso Utenos regione būtų įsigyta / pritaikyta 19 apsaugotų būstų, kuriuose vienu metu galėtų gyventi 46 tikslinės grupės asmenys (*Anykščių rajono savivaldybėje planuojama įsigyti 3 apsaugotus būstus, viename būste gali būti iki 4 asmenų, Ignalinos – 1 apsaugotą būstą, skirtą 4 asmenims, Molėtų – 5 apsaugotus būstus, kuriuose galėtų gyventi 10 tikslinės grupės asmenų, Utenos – 4 apsaugotus būstus, kuriuose galės gyventi 12 tikslinės grupės asmenų, o Visagino ir Zarasų rajono savivaldybėse po 3 apsaugotus būstus, kuriuose vienu metu galės gyventi po 6 tikslinės grupės asmenis*).

Grupinio gyvenimo namai. Veikloms / projektams įgyvendinti, kuriais būtų siekiama įsteigti / įrengti grupinio gyvenimo namus, atsižvelgus į regiono savivaldybių turimo ir galimo šiai paskirčiai pritaikyti nekilnojamojo turto (*turimi pastatai ir / ar žemės sklypai*) įvertinimą, planuojama pritaikyti turimus nenaudojamus (*įskaitant neefektyviai naudojamus, kuriuose yra laisvų patalpų, ar esamoms paslaugoms per didelius pastatus / patalpas*) pastatus. Dalyje savivaldybių, kuriose grupinio gyvenimo namams tinkamų pastatų nėra, turimuose žemės sklypuose numatoma statyti naujus grupinio gyvenimo namus. Esamų tinkamų šiai paskirčiai pastatų pritaikymas (*rekonstrukcija, remontas*) planuojamas

Anykščių, Ignalinos ir Utenos rajonų savivaldybėse. Naujų pastatų statyba, įvertinus tai, kad šiose savivaldybėse tinkamų šiai paskirčiai pritaikyti pastatų / patalpų nėra arba jie yra pernelyg nutolę nuo būtinų viešųjų paslaugų (*neužtikrintas viešųjų paslaugų pasiekiamumas*), arba galimi pritaikyti pastatai neatitinka nustatytų reikalavimų (*grupinio gyvenimo namai negali būti steigiami pastatuose, kuriuose veikia kitos socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros, švietimo ar ugdymo įstaigos*), planuojama Molėtų ir Zarasų rajonų bei Visagino savivaldybėse.

Planuojama Žemėlapi atitinkančia apimtimi įgyvendinus kiekvienos regiono savivaldybės numatomas veiklas / projektus, skirtus grupinio gyvenimo namų plėtrai, viso Utenos regione būtų įrengti / pritaikyti 7 grupinio gyvenimo namai, kuriuose vienu metu galėtų gyventi iki 70 tikslinės grupės asmenų (*Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Zarasų rajono ir Visagino savivaldybėje po vienus iki 10 vietų grupinio gyvenimo namus, o Utenos rajono savivaldybėje – 2 grupinio gyvenimo namus, kuriuose vienu metu bendrai galėtų gyventi iki 20 tikslinės grupės asmenų*).

Dienos užimtumo centrai / socialinės dirbtuvės. Visose regiono savivaldybėse, atsižvelgiant į esamų viešųjų paslaugų infrastruktūrą, planuojama kompleksiskai plėtoti tikslinės grupės užimtumo paslaugas, pritaikant šiam tikslui esamus pastatus / patalpas bei įrengiant juose dienos užimtumo ir / ar socialinių dirbtuvių veiklai skirtas patalpas. Priemonės rengimo metu detaliam įvertinimui savivaldybių turimas šiai veiklai tinkamas pritaikyti patalpas ir / ar pastatus, kuriuose yra laisvų patalpų, ar dalį patalpų numatant atlaisvinti dėl mažėjančio kitų viešųjų paslaugų poreikio (*optimizuojant, efektyvinant kitas teikiamas viešąsias paslaugas / veiklas*), nauja statyba, kaip galimas veiklos / projektų įgyvendinimo būdas, nėra planuojama. Veiklos / projektų vykdymo metu, kaip ir grupinio gyvenimo namų įrengimo / pritaikymo atveju, planuojama įsigyti būtinus baldus, įrangą ir kitą inventorių, įskaitant keleivines transporto priemones, kurios bus pritaikytos žmonėms su negalia ir kurios bus būtinos tikslinės grupės poreikiams užtikrinti (*vykti į renginius, koncertus, edukacijas – taip stiprinant tikslinės grupės socialinius įgūdžius ir įtraukti į vietos bendruomenę*).

Planuojama Žemėlapi atitinkančia apimtimi įgyvendinus kiekvienos regiono savivaldybės numatomas veiklas / projektus, skirtus plėtoti tikslinės grupės asmenų užimtumo paslaugas, viso Utenos regione būtų įrengti / pritaikyti 7 užimtumo veikloms skirti infrastruktūros objektai, iš jų 4 dienos užimtumo centrai, 2 dienos užimtumo centrai / socialinės dirbtuvės ir 1 socialinės dirbtuvės, kuriuose vienu metu užimtumo paslaugas galės būti teikiamos 160 tikslinės grupės asmenų (*Anykščių rajono savivaldybėje 1 socialinės dirbtuvės, kuriose vienu metu atitinkamas paslaugas galės gauti 20 tikslinės grupės asmenų, Ignalinos ir Molėtų rajonų savivaldybėse po 1 dienos užimtumo centrą, kuriuose vienu metu atitinkamas paslaugas galės gauti po 20 tikslinės grupės asmenų, Utenos rajono savivaldybėje 2 užimtumo centrus, kuriuose vienu metu atitinkamas paslaugas galės gauti 45 tikslinės grupės asmenų, Visagino savivaldybėje 1 dienos užimtumo centras / socialinės dirbtuvės, skirtos 30 tikslinės grupės asmenų ir Zarasų rajono savivaldybėje 1 dienos užimtumo centras / socialinės dirbtuvės, kuriame paslaugas vienu metu galės gauti 25 tikslinės grupės asmenys*).

Kompleksinių paslaugų teikimo centras vaikams su negalia. Vertinant tai, kad regiono savivaldybėse didėja vaikų turinčių specialiųjų poreikių skaičius, o vaikų turinčių negalią dalis, kuriai nustatytas slaugos ir priežiūros (pagalbos) poreikis, yra didesnė nei šalies vidurkis, Priemonės rengimo metu nustatyta, kad svarbu ne tik tinkamai įgyvendinti aukščiau paminėtus veiksmus / projektus, skirtus socialinės priežiūros paslaugų senyvo amžiaus asmenims paslaugų prieinamumui padidinti, bet taip pat ypatingai svarbu užtikrinti tinkamą pagalbą ir būtiną kompleksines paslaugas šeimoms auginančioms vaikams su negalia ir raidos ar elgesio sutrikimais. Atsižvelgus į tai, **Visagino savivaldybėje numatoma įkurti vaikų raidos ir elgesio sutrikimų kompleksinės pagalbos ir paslaugų šeimai centrą** (*toliau Centras*) (SPK 18.5.2. p.), kuriame bus teikiamos socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo (SPK 12.2 p.) ir socialinės priežiūros šeimoms, auginančioms vaikams su negalia ar raidos sutrikimais, paslaugos (SPK 12.3¹). Svarbu pažymėti ir tai, kad šis projektas yra vienas iš kompleksinių būtinų įgyvendinti rengiamos Visagino savivaldybės, Ignalinos ir Zarasų rajonų savivaldybių funkcinės zonos (VIZA FZ) strategijos veiksmų, kuris atitiks numatomos prioritutinės krypties „Viešųjų paslaugų prieinamumo ir kokybės užtikrinimas“ tikslui „Gerinti gyvenimo kokybę, užtikrinant paslaugų prieinamumą“ įgyvendinti priskirtus veiksmus / projektus. Planuojama apimtimi įgyvendinus projekto veiklas paslaugos pagal pasirašytas savivaldybių bendradarbiavimo sutartis bus teikiamos ne tik Visagino savivaldybės, bet taip pat Ignalinos ir Zarasų rajonų savivaldybėse gyvenantiems paslaugų

gavėjams. Įkurti funkcinės zonos regioniniu bendradarbiavimo pagrindu veikiančių vaikų raidos ir elgesio sutrikimų kompleksinės pagalbos ir paslaugų šeimai centrą paskatino ir tai, kad panašias paslaugas teikiantys artimiausi centrai yra Vilniuje, todėl regione gyvenančios šeimos šiomis paslaugomis nesinaudoja / negali pasinaudoti dėl atstumo, finansinių galimybių ir kt. priežasčių. Įgyvendinus planuojamą projektą tikslinei grupei bus sudarytos tinkamos sąlygos gauti būtinas kompleksines paslaugas arčiau gyvenamosios vietos, kas leis sumažinti atitinkamų paslaugų prieinamumo tarpregioninius netolygumus. Centre bus įkurtos 30 vietų, planuojamai 65 lankytojai per metus.

Taigi, sėkmingai įgyvendinus aukščiau nurodytus regiono savivaldybių planuojamus projektus būtų pasiektas ne tik būtinos infrastruktūros esminis fizinis pagerinimas ir /ar naujos trūkstamos infrastruktūros sukūrimas, įrengiant / pritaikant 19 apsaugotų būstų, 7 grupinio gyvenimo namus (116 apgyvendinimo vietų), ir 7 užimtumo infrastruktūros objektus (160 tikslinės grupės asmenims skirtų užimtumo vietų), 1 vaikų raidos ir elgesio sutrikimų kompleksinės pagalbos ir paslaugų šeimai centrą, bet ir sudarytos reikšmingos sąlygos gauti socialines paslaugas tikslinės grupės asmenims, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje ir kuriems šios paslaugos yra būtinos. Viso regione bus sukurta 306 vietos skirtos tikslinės grupės asmenų apgyvendinimui ir tinkamoms užimtumo veikloms užtikrinti. Kadangi dalis tikslinės grupės asmenų, kurie gaus atitinkamas apgyvendinimo paslaugas, dalyvaus ir užimtumo veiklose, preliminariai skaičiuojama, kad per vienus metus po projektų įgyvendinimo atitinkamas paslaugas gaus 289 tikslinės grupės unikalūs asmenys. Minėtos veiklos ne tik ženkliai prisidės prie esamos regiono situacijos pagerinimo užtikrinant būtinas paslaugas tikslinės grupės asmenims, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje ir kuriems reikalingos atitinkamos socialinės paslaugos, bet ir leis prisidėti prie 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje numatyto poveikio rodiklio „Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus | procentai“ ir rezultato rodiklio „Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gyvenančių stacionariose socialinės globos įstaigose, mažėjimas |Asmenys“ planuojamų reikšmių pasiekimo.

Apibendrinimas. Priemonės ir Žemėlapio rengimo metu atlikta tikslinės grupės imties nustatymo, socialinių paslaugų kataloge reglamentuotų paslaugų prieinamumo ir tikslinės grupės asmenų poreikių analizės, leidžia teigti, kad tikslinė grupė (asmenys, turintys intelekto ir (ar) psichikos negalią) mažai naudojami bendruomenėje teikiamomis socialinėmis paslaugomis, kadangi didžioji dauguma šių asmenų gyvena namuose su savo artimaisiais ir nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje – nėra ugdomi šių asmenų savarankiško gyvenimo įgūdžiai dėl ko asmenys mažai įsitraukia į bendruomenės gyvenimą, kitas pilnaverčiam gyvenimui svarbias sritis – užimtumą, sveikatos sritį, kultūrinį gyvenimą ir pan. Šių asmenų artimieji, nuolatos prižiūrėdami negalią turinčius asmenis, negali ar pilnai negali dalyvauti darbo rinkoje, susiduria su kitais psichologiniais, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo iššūkiais. Žemėlapyje pažymėta, kad neišsprendus nustatytų problemų ir laiku nesuteikus individualių paslaugų, ateityje daliai tikslinės grupės asmenų atsiras ilgalaikės globos poreikis, todėl Utenos regione būtina plėsti ne tik alternatyvias ir prevencines institucinei globai paslaugas, tačiau ir skatinti jų informacinį prieinamumą, plėtoti atvejo vadybą, skatinti socialinio darbo plėtrą, kad būtų suteikta savalaikė pagalba ir ugdomas asmenų bei jų artimųjų savarankiškas gyvenimas bei didinama įtrauktis į bendruomenę. Tačiau siekiant šių tikslų pirmiausia būtina sukurti / modernizuoti apgyvendinimo ir užimtumo veikloms būtiną infrastruktūrą, kadangi esamos infrastruktūros apimtys, įvertinus tai, kad Utenos regionas nedalyvavo I-ame žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos etape, neleidžia to užtikrinti.

Siekiant sudaryti tinkamas sąlygas įgyvendinanti tolygų, tvarų ir žmogaus teisėmis grįstą perėjimą nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų, atliepiant į Žemėlapyje nustatytus reikalavimus paslaugų plėtrai ir infrastruktūros apimtims, kiekvienoje regiono savivaldybėje numatoma plėtoti su tikslinės grupės apgyvendinimu susijusias socialines paslaugas įsigyjant / įrengiant apsaugotus būstus ir grupinio gyvenimo namus bei sudaryti tinkamas sąlygas tikslinės grupės asmenų užimtumui įsteigiant planuojamus dienos užimtumo centrus ir / ar socialines dirbtuves.

Sėkmingai įgyvendinus regiono savivaldybių planuojamus projektus būtų pasiektas ne tik būtinos infrastruktūros esminis fizinis pagerinimas ir /ar naujos trūkstamos infrastruktūros sukūrimas, įrengiant / pritaikant 19 apsaugotų būstų, 7 grupinio gyvenimo namus (116 apgyvendinimo vietų), ir 7 užimtumo infrastruktūros objektus (160 tikslinės grupės asmenims skirtų užimtumo vietų), 1 vaikų raidos ir elgesio

sutrikimų kompleksinės pagalbos ir paslaugų šeimai centras, bet ir sudarytos reikšmingos sąlygos gauti socialines paslaugas tikslinės grupės asmenims, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje ir kuriems šios paslaugos yra būtinos. Viso regione planuojama sukurti 306 vietas skirtas tikslinės grupės asmenų apgyvendinimui ir tinkamoms užimtumo veikloms užtikrinti. Kadangi dalis tikslinės grupės asmenų, kurie gaus atitinkamas apgyvendinimo paslaugas, dalyvaus ir užimtumo veiklose, preliminariai skaičiuojama, kad per vienus metus po projektų įgyvendinimo atitinkamas paslaugas gaus 289 tikslinės grupės unikalūs asmenys.

Esamos problemos sprendimo rezultatai leis prisidėti prie 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje nurodytos 2 problemos „Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis“ susijusių priežasčių pašalinimo ir atitinkamai priskirto poveikio rodiklio „Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus | procentai“ ir rezultato rodiklio „Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalių, gyvenančių stacionariose socialinės globos įstaigose, mažėjimas |Asmenys“ planuojamų reikšmių pasiekimo.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonės veiklų įgyvendinamo teritorija apima Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos ir Zarasų rajonų bei Visagino savivaldybių teritorijas.

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Siekiant sudaryti tinkamas sąlygas įgyvendinanti tolygų, tvarų ir žmogaus teisėmis grįstą perėjimą nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų, **numatoma tinkama finansuoti veikla – paslaugų, reikalingų institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, infrastruktūros modernizavimas ir plėtra. Veikla**, priklausomai nuo teisinių, techninių ir kitų apinkybių bei galimų apribojimų, **vykdoma** laikantis Žemėlapyje nurodytų reikalavimų paslaugų plėtrai ir infrastruktūros apimčių, **statant, rekonstruojant, remontuojant ir (ar) išigyjant nekilnojamąjį turtą bei aprūpinant jį būtiniais baldais ir įranga. Pagrindus poreikį, gali būti išigyjama transporto priemonė, atitinkanti finansavimo gairių 7.4 papunkčio reikalavimus.**

Galimi pareiškėjai yra savivaldybių administracijos.

Galimi projektų partneriai – savivaldybių biudžetinės įstaigos, savivaldybių nustatyta tvarka atrinktos nevyriausybinės organizacijos, asociacijos ar viešosios įtaigos, vykdančios ar planuojančios vykdyti Žemėlapyje numatytas užimtumo ir / ar apgyvendinimo veiklas.

Pareiškėjai gali teikti paraiškas individualiai arba kartu su partneriais. Pareiškėjas yra tiesiogiai atsakingas už projekto parengimą, įgyvendinimą ir rezultatus, nesvarbu, ar jis projektą įgyvendina vienas, ar kartu su partneriu (-iais). Projekto partneriai gali būti juridiniai asmenys, kurie tiesiogiai dalyvauja įgyvendinant projekto veiklas ir siekia arba naudojami jo rezultatais (produktais).

Galimų pareiškėjų ir partnerių pasirinkimą nulemia Vietos savivaldos įstatyme nustatytos savivaldybių savarankiškosios funkcijos (*socialinių paslaugų teikimo užtikrinimas planuojant ir organizuojant socialines paslaugas, kontroliuojant bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę, taip pat socialinių paslaugų įstaigų steigimas ir išlaikymas (6 str.12 p.) ir sąlygų savivaldybės teritorijoje gyvenančių neįgaliųjų socialinei integracijai į savivaldybės bendruomenę sudarymas (6 str. 14 p.)*), taip pat įvertinus faktinius projektų metu numatomo tvarkyti / pritaikyti nekilnojamo turto savininkus, naudotojus ir /ar apgyvendinimo bei dienos užimtumo paslaugų teikėjus.

V SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Atsižvelgus į Vietos savivaldos įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas ir veiklas, kurios yra priskiriamos savivaldybių institucijoms, savivaldybių įstaigoms ar jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims ir kuriomis tiesiogiai prisidedama prie pažangos priemonės įgyvendinimo ir joje

numatytų rezultatų pasiekimo, Priemonės pagrindimo aprašo IV skyriuje nurodytai tinkamai finansuoti veiklai atliekamas projektų planavimo atrankos būdas.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	<p>Pagal priemonę rengiamuose ir įgyvendinamuose projektuose negalės būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo, principo įgyvendinimui.</p> <p>Rengiant projektus, atsižvelgiant į Regioninės pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ finansavimo gairėse⁴ numatyti 2 veiklai „Paslaugų, reikalingų institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, infrastruktūros modernizavimas ir plėtra“ taikomus reikalavimus, turės būti įvertinta ir numatyta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizuojant esamą infrastruktūrą turi būti laikomasi aplinkos apsaugą ir statybas reglamentuojančių teisės aktų. Taip pat turi būti atliekamas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, kai tai numatyta LR Planuojamos ūkinės veiklos vertinimo įstatyme; - atitinkami veiksmai dėl reikšmingos žalos aplinkos tikslams, nustatytiems 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088, 17 straipsnyje, nedarymo. Konkretūs projektų dėl reikšmingos žalos nedarymo aplinkos tikslams reikalavimai ir projektų atitiktį šiems reikalavimams pagrindžiantys dokumentai nurodomi Projekto atitikties reikšmingos žalos nedarymo horizontaliajam principui vertinimo reikalavimų apraše (finansavimo gairių 3 priedas). Pareiškėjas kartu su projekto įgyvendinimo planu RPP1 administruojančiajai institucijai turi pateikti pagal Gairių 1 priedą užpildytas Deklaracijas.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	<p>Priemonės veiksmais / projektais tiesiogiai prisidėti prie inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo nenumatoma.</p>
3.	Lygių galimybių visiems	<p>Pagal Priemonę rengiamuose projektuose negali būti numatyta apribojimų, kurie turėtų neigiamą poveikį įgyvendinant moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, tikėjimo, pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, lytinės orientacijos ir kitais pagrindais principus.</p> <p>Rengiant projektus turi būti numatomos tokios veiklas įgyvendinančios priemonės, kurios leistų užtikrinti sukurtos ar pagerintos infrastruktūros prieinamumo visiems reikalavimo įgyvendinimą. Projektuose turi būti numatytos priemonės sukurtos ar modernizuotos infrastruktūros prieinamumo visiems reikalavimui užtikrinti, laikantis universalus dizaino, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 straipsnio 109 dalyje, reikalavimų (informacija apie universalus dizaino principus skelbiama interneto svetainėje https://www.ndt.lt/universalus-dizainas/) ir (ar) Statybos techniniame reglamente STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“;</p>

⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. A1-439

		<p>patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ patvirtinimo“ (toliau – STR) ir (ar) kituose norminiuose statybos techniniuose dokumentuose nustatytų reikalavimų.</p> <p>Įsigyjant ir (ar) rekonstruojant (remontuojant) gyvenamąjį namą, skirtą grupinio gyvenimo namų veiklai vykdyti, bent pirmas pastato aukštas turi būti pritaikytas asmenų, turinčių judėjimo negalią, reikmėms, laikantis STR ir (ar) kituose norminiuose statybos techniniuose dokumentuose nustatytų reikalavimų.</p> <p>Įsigijami ir (ar) rekonstruojami (remontuojami) gyvenamieji namai, taip pat įsigijami ir (ar) remontuojami butai, skirti apsaugoto būsto veiklai vykdyti, turi būti pritaikyti asmenų, kurie jais naudosis, poreikiams.</p>
--	--	---

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Pagal priemonę finansuojamoms veikloms įgyvendinti numatyta naudoti finansinius išteklius įgyjama teisė tik įgyvendinus išankstinę sąlygą – patvirtintoje Plano pažangos priemonėje yra numatytos veiklos, skirtos institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, ir yra parengtas ir suderintas su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) regioninis socialinių paslaugų ir socialinių paslaugų infrastruktūros, reikalingos institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, žemėlapis (Žemėlapis). Utenos regiono plėtros tarybos kolegija 2022 m. spalio 14 d. sprendimu Nr. KS(T)-13 „Dėl regioninės pažangos priemonės 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ išankstinės sąlygos reikalavimo pripažinimo įvykdytu“ pripažino, kad išankstinės sąlygos reikalavimas dėl parengto ir su SADM suderinto Žemėlapio yra įvykdytas.

Žemėlapyje numatyti veiksmai yra pilna apimtimi įtraukti į 2022–2030 metų Utenos regiono plėtros planą ir pilnai atitinka parengto ir su SADM suderinto Žemėlapio apimtis.

VIII SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Lentelė Nr. 2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektingos rodiklio reikšmės		Siektingos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Paslaugų, reikalingų institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, infrastruktūros modernizavimas ir plėtra</i>	P.S.2.10 30	Paslaugų intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims vietų skaičius naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje (skaičius)	13 339 914,77	11 338 927,52	0 (2024 m.)	306 (2029 m.)	<i>Rodiklis atitinka 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – IP) 4.9. uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama rodiklio reikšmė apskaičiuota pagal regiono savivaldybių planuojamų įgyvendinti projektų / veiksmų metu numatomos modernizuoti ar naujai kuriamos infrastruktūros, kurioje vienu metu tikslinės grupės asmenys gali gauti atitinkamas socialines paslaugas, suminį vietų skaičių.</i>

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektingos rodiklio reikšmės		Siektingos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	

				paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma			
1	2	3	4	5	6	7	8
R.S.2.3031	Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus (asmenys per metus)	0 (2021)	13 339 914,77	11 338 927,52	0 (2024 m.)	289 (2029 m.)	<i>Rodiklis atitinka IP 4.9. uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį, pradinė ir tarpinė rodiklio reikšmės, kaip ir IP, nenustatomos. Siekama rodiklio reikšmė apskaičiuota atsižvelgus į regiono savivaldybių planuojamų įgyvendinti projektų /veiksmų metu sukurtoje infrastruktūroje numatomą preliminarų unikalių tikslinės grupės asmenų, gavusių atitinkamas paslaugas per vienų metų laikotarpį po projekto įgyvendinimo pabaigos, skaičių, papildomai įvertinus tai, kad dalis tikslinės grupės asmenų, kurie gaus atitinkamas apgyvendinimo paslaugas, dalyvaus ir užimtumo veiklose.</i>

Utenos regiono plėtros tarybos
administracijos direktorius

Nerijus Čepauskas